

na vlastelinstvima i posjedima, autorica promatra razvoj vlastelinstava, župskih organizacija i trgovišta od 13. do 18. stoljeća s naglašavanjem prekida razvoja u 16. stoljeću uzrokovanog osmanskim pustošenjima. Zanimljivost predstavlja i popis danas nestalih naselja poput Herbortije, Cenkovca, Januševca, Kiletinca, Brezovca itd. U poglavlju Manufaktura i prva industrija, pažnja je posvećena razdoblju od 18. do kraja 19. stoljeća kada se, uslijed ukidanja feudalnih odnosa i povećanja stanovništva, javlja višak radne snage koja se zapošljava u postojećim obrtničkim radnjama i manufakturama te novim djelatnostima poput trgovine, novčarstva, prometa i državnim službama. S više od 100 godina zakašnjenja u odnosu na ostatak Hrvatske i Slavonije, industrijalizacija je zahvatila ludbrešku Podravinu tek nakon Drugog svjetskog rata. 1953. poljoprivredno stanovništvo je činilo čak 82,7 % od ukupnog stanovništva, a taj se broj svakim popisom smanjivao shodno industrijalizaciji u ludbreškom kraju. U poglavlju Dominacija industrije u transformaciji prostora i prostornoj slici naseljenosti slijedi prikaz razvoja industrijskih grana: kožna, metalna, grafička, tekstilna, farmaceutska, prehrambena od početnih problema preko razdoblja intenzivne industrijalizacije do kraja 1980-ih kada je gospodarstvo već zahvaćeno krizom. U posljednjem poglavlju Suvremeno razdoblje – problemi i moguća rješenja, gospodarstvo ludbreške Podravine ušlo je u tranzicijsko razdoblje obilježeno privatizacijom, propašću nekih industrijskih grana, pojačanom nezaposlenošću, prestrukturiranjem proizvodnje, itd. Stanovništvo zahvaća sve jači proces centralizacije, depopulacija rubnih naselja, tercijarizacija. Riječi recenzenta dr. Dragutina Feletara velika su preporuka čitateljima: *Ružica Vuk svojoj je Podravini podarila knjigu za sjećanje, i sami Podravci u njoj će naći pravu istinu i objašnjenje promjena koje proživljavaju.*

Milivoj Dretar

800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. - 2009. (urednik Šicel Miroslav, Kaštela Slobodan), Zagreb-Varaždin: Zavod za znanstveni rad Varaždin HAZU, 2009., 927 stranica

Varaždin je 2009. godine obilježio 800 godina privilegija slobodnog i kraljevskog grada, koje mu je u znak zahvalnosti podario Andrija II. Varaždin je na taj način postao prvi grad kontinentalne Hrvatske koji je dobio status slobodnog i kraljevskog grada, i kao takav bio uzor za ostale hrvatske gradove koji su te privilegije dobili kasnije. Ovaj veliki jubilej Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i njezin Zavod za znanstveni rad u Varaždinu u suradnji s Gradom Varaždinom i Varaždinskom županijom dostojno su obilježili realizacijom višegodišnjeg znanstvenoistraživačkog i izdavačkog projekta “800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. - 2009.” Projekt je ostvaren

kroz dva ključna zadatka: Prvi je višegodišnji istraživački rad gotovo 90 autora i izdavanje monumentalnog zbornika s više od 900 stranica enciklopedijskog formata, u kojem je tiskano 75 radova iz područja povijesti, gospodarstva i kulture. Drugi zadatak bio je organizacija međunarodnog znanstvenog skupa koji je održan u Varaždinu 3. – 4. prosinca 2009. godine.

Objavljivanjem zbornika *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina*, grad je Varaždin, njegova znanstvena, kulturna i društvena javnost dobila barem mali uvid u stoljetnu povijest našeg prelijepog baroknog grada na koju, s pravom, možemo biti ponosni. U pozdravnom govoru na početku dvodnevnog znanstvenog skupa predsjednik Hrvatske akademije, akademik, Milan Moguš zato s pravom naglašava: “Kad i ne bismo bili u prilici staviti ruku na zbornik enciklopedijskog formata pod naslovom *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina* mogli bi smo, upoznavši se s njegovim sadržajem, figurativno reći: danas je kraljevski dan kraljevskog grada Varaždina. Danas upućujemo svoje čestitke postojanju i postojanosti Varaždina zbog svega onoga što je značio i znači u nacionalnome, gospodarskome, kulturnome i vjerskome životu svojih građana. Kraljevski ga pozdravljamo i zato što je u 18. stoljeću, sve do velikog paleža, bio i glavnim gradom Banske Hrvatske. U takvom je gradu bilo moguće osnivati jezgre svekolikoga društvenoga djelovanja. Zato kao primus inter pares Academiae scientiarum et artium croatica čestitam našem Zavodu za znanstveni rad u Varaždinu što je, kao jedan od svojih projekata, organizirao proučavanje tako širokog raspona djelovanja vezanog za Varaždin i ostvario, zajedno s gradom Varaždinom i Varaždinskom županijom, tiskanje spomenutog impozantnoga zbornika.”

Ovaj, kako kaže akad. M. Moguš, “impozantan zbornik” enciklopedijskog formata od gotovo 930 stranica, bogato ilustriran prikazuje varaždinsku povijest u europskom i hrvatskom ozračju. U prvo dijelu, s tematski određenim nazivom *Povijest dvadesetak autora* iscrpno obrađuju povijest Varaždina potvrđujući njegov europski kontekst. O tome pišu primjerice Mirjana Matijević-Sokol, Karmen Levanić, Đurđica Cesar, Vid Lončarić, Magdalene Lončarić, Franjo Šanjek, Agneza Szabo, Spomenka Težak, Ivan Obadić, Miroslav Klemm, Zdravko Matić i drugi. Mirko Kemiveš, s. Klaudija Đuran, Ivan Damiš, Mijo Korade istražuju crkvene redove koji su u dugoj povijesti Varaždina odigrali značajnu ulogu u njegovom razvoju.

U drugom dijelu u poglavlju *Gospodarstvo* istraživači otkrivaju proizvodnju, trgovinu, obrt i demografski razvoj grada. Spominjemo priloge Franje Ruže i Slobodana Kaštele, Dragutina i Petre Feletar, Ruže Brčić i Ksenije Vuković, Josipa Šimunića, Jadranke Akalović, Ivana Hipa, Nevenke Krklec, Tomislava Bogovića, Miljenka Benka i dr.

U trećem dijelu zbornika, tematski nazvan *Kultura* tiskane su znanstvene rasprave iz kulturne povijesti Varaždina. Objavljeni su radovi iz povijesti umjetnosti, književnosti, glazbe, školstva, kazališta, medicine i ljekarništva, teh-

ničke kulture, novinarstva, sporta i planinarstva, ali i poznatima imenima kao što su Ivan Kukuljević-Sakcinski, Krešimir Filić, Leopold Payer, Franjo Zdelar, Juraj Habelić. O tim temama pišu: Tonko Maroević, Joža Skok, Sanja Cvetnić, Marijan Kraš, Marijan Varjačić, Stjepan Hranjec, Klaudija Đuran Zvonko Kusić, Ernest Fišer, Ivana Skuhala, Snježana Paušek-Baždar i Nenad Trinajstić, Siniša Horvat, Drago Labaš, Zlatko Pap i drugi. Naravno, nije moguće sve pobrojiti ali pridodajemo jedan esejistički prosede akademika Tonka Maroevića u uvodnoj besjedi uz tematsku cjelinu kultura:

“Ali Varaždin kakav najbolje poznajem formirali su povjesničari umjetnosti i slikari. Što bismo uopće znali o tom gradu bez upornih arhivskih istraživanja i rekognosciranja na terenu Ivana Kukuljevića Sakcinskoga, Gjura Szaba, Anđele Horvat, Krešimira Filića, Mire Ilijanić i Ivy Lentić-Kugli. U njihovim studijama i knjigama sačuvana je ideja urbaniteta i naglašena vrijednost impresivnoga povijesnog nasljeđa.”

Nema nikakve sumnje da je, uz brojne druge značajne aktivnosti kojima su grad Varaždin i Varaždinska županija obilježili jedan veliki datum svoje povijesti, tiskanje zbornika i organizacija znanstvenog skupa izniman je i trajan doprinos ovoj obljetnici.

Eduard Vargović

Milivoj Dretar, *Židovi u ludbreškom kraju: povijesno – demografski prilozi*, Zagreb: Pučko otvoreno učilište D. Novak, 2010., 129 stranica

Krajem prošle 2010. javnosti je predstavljena knjiga *Židovi u ludbreškom kraju, povijesno – demografski prilozi* profesora povijesti i geografije, ludbrežanina, Milivoja Dretara. Knjiga, koja je rezultat višegodišnjeg istraživanja u arhivskim ustanovama (Hrvatski državni arhiv u Zagrebu, Državni arhiv u Varaždinu i dr.) te u više muzejskih ustanova (Gradski muzej u Varaždinu, Muzej grada Koprivnice i dr.), govori o do naših dana gotovo neistraživanoj temi života male židovske zajednice koja je živjela u Ludbregu. O temi židovske zajednice u Ludbregu do objave ove knjige postojala su dva članka, oba objavljena u Podravskom zborniku i to članak Marije Winter, učiteljice iz Ludbrega, pod nazivom “Tragedija ludbreških židova iz 1986. Godine” i članak samog autora knjige pod nazivom “Povijest ludbreške židovske zajednice” objavljen 2004. godine.

Autor u knjizi smješta povijest ludbreške židovske zajednice u kontekst povijesti naseljavanja Židova u naše krajeve. U svojem istraživanju posebno se zaustavlja na prostornom okviru koji je zauzima nekadašnji kotar Ludbreg,

DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA
I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

UDK 94(497.5-37Varaždin)
ISSN 1848-0837

**HISTORIA VARASDIENSIS
ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU
POVJESNICU**

1

VARAŽDIN, 2011.

Nakladnik / Publisher

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije

Za nakladnika / For the Publisher

Spomenka Težak

Uredništvo / Editor's board

Rajko Guščić, prof. (Varaždin)	Magdalena Lončarić, prof. (Varaždin)
dr. sc. Vladimir Huzjan (Varaždin)	MSc Ivan Obadić (Zagreb)
mr. sc. Suzana Jagić (Ivanec)	Spomenka Težak, prof. (Varaždin)
Ivančica Jež, prof. (Ludbreg)	dr. sc. Hrvoje Petrić (Zagreb)
mr. sc. Siniša Krznar (Zagreb)	Kruno Sudec (Varaždin)

Kontakti Uredništva / Editor's office

Franjevački trg 6, 42 000 Varaždin; tel/fax. 042/658 762;
e-mail: historiavarasdiensis@gmail.com

Glavni i odgovorni urednici / Editors in Chief

dr. sc. Hrvoje Petrić, MSc Ivan Obadić

Savjet časopisa / Journal's council board

dr. sc. Juraj Belaj (Zagreb), dr. sc. Neven Budak (Zagreb), dr. sc. Dragutin Feletar (Koprivnica), mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin), PhD Zoltán Gózszy (Pečuh), dr. sc. Željko Holjevac (Zagreb), Siniša Horvat, prof. (Varaždin), dr. sc. Andrej Hozjan (Maribor), Damir Hrelja, prof. (Varaždin), dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević (Zagreb), Miroslav Klemm, prof. (Varaždin), dr. sc. Nevenka Krklec (Varaždin), dr. sc. Mirjana Matijević-Sokol (Zagreb), dr. sc. Janko Pavetić (Varaždin), prof. emeritus Franjo Ruža (Varaždin), akademik Franjo Šanjek (Zagreb), Marina Šimek, prof. (Varaždin), mr. sc. Eduard Vargović (Varaždin), PhD Leopold Toifl (Graz)

Grafički urednik / Graphic editor

Kruno Sudec

Naklada / Copies

300

Priprema i tisak / Layout and Print

Tiskara Zelina d. d. - Sv. Ivan Zelina

Časopis izlazi jednom godišnje. Cijena primjerka iznosi 100 kuna.

Časopis se objavljuje novčanom potporom Grada Varaždina, Varaždinske županije, Vindije d. d. i Bernarde Nova d. o. o.

Korice: Kartuša sa Sotterova atlasa iz 18. st. koji se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu

Autor i oblikovanje korica: Kruno Sudec

Konačno oblikovanje i priprema korica za tisak: Studio Fotak